nefyto

nefytobulletin

jaargang 24 #03 – september 2018

Hogere temperaturen en extremer weer

WAT ZIJN DE GEVOLGEN VAN KLIMAATVERANDERING VOOR GEWASBESCHERMING?

PAGINA 2

Loonbedrijven en gewasbescherming

ACTIEF BETROKKEN BIJ VERANTWOORD EN ZORGVULDIG GEBRUIK MIDDELEN

PAGINA 3

Duurzaamheid, productiviteit en innovatie

WERKBEZOEK TWEEDE KAMERLID LAURA BROMET (GROENLINKS)

PAGINA 4

Rubriek Visie en Ambitie

MEERTEN SMIT, LID DAGELIJKS BESTUUR NEFYTO, OVER DE PIJLER VERANTWOORD

PAGINA 5

Kort nieuws

GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN UITGELEGD, VISIE MINISTER SCHOUTEN EN MEER

PAGINA 6

Hogere temperaturen en extremer weer

WAT ZIJN DE GEVOLGEN VAN DE KLIMAATVERANDERING VOOR GEWASBESCHERMING?

De klimaatverandering is een feit en dat dit gevolgen heeft voor de gewasbescherming lijkt onmiskenbaar. Wat zijn die gevolgen? Wordt gewasbescherming moeilijker? Of misschien juist makkelijker? Wat zijn de effecten op het middelengebruik? Enkele feiten rond klimaat, weer en gewasbescherming.

Door het droge zomerweer was de schimmeldruk veel kleiner

2018: een bijzonder jaar

Het jaar is nog niet voorbij, maar dat 2018 als een bijzonder 'weerjaar' de boeken in zal gaan staat nu al vast. Zeker voor de agrariërs is het een jaar dat hen nog lang zal heugen. Dat begon al met het koude en natte voorjaar, waardoor de gewassen die in het voorjaar gezaaid of gepoot worden pas laat de grond in gingen. Al snel daarna diende zich een tweede probleem aan: vanaf eind mei viel er vrijwel geen regen meer. Die droogte ging ook nog eens gepaard met hete zomermaanden.
De gevolgen van deze bijzondere weersomstandigheden op de gewasbescherming waren groot. Door het droge zomerweer was de schimmeldruk veel kleiner, zodat er beduidend minder fungiciden nodig waren. Datzelfde gold ook voor de onkruiddruk: over het geheel waren er minder herbiciden nodig. Binnen het herbicidengebruik zagen we wel een verschuiving van bodemherbiciden naar contactherbiciden, omdat in een droge bodem bodemherbiciden minder goed werken. Bij droogte- en hittestress van de gewassen werken groeiregulatoren minder goed. Daarom is ook daarvan een kleiner volume afgezet. De enige groep waarvan het gebruik wel groter was, waren de insecticiden. Want insecten gedijen goed bij warm weer. Maar over het geheel genomen hebben de droge zomermaanden geresulteerd in een lager gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in seizoen 2018.

Het effect van klimaatverandering op ziekten en plagen

De wereldwijde klimaatverandering uit zich in Nederland in gemiddeld hogere temperaturen en veranderende neerslagpatronen. Meer in detail: een grotere kans op drogere zomers en hittegolven, de winters zijn natter en neerslagextremen (heviger buien) zullen vaker voorkomen.
De klimaatverandering heeft onmiskenbaar invloed op de ziekten en plagen die zich in de Nederlandse land- en tuinbouw manifesteren. Koudeminnende soorten, zoals de schimmel Phoma in aardappelen, zien we steeds minder. Warmteminnende soorten doen het de laatste twintig jaar beter in ons land. Voorbeelden daarvan zijn de insecten vuurwants en eikenprocessierups, de schimmels bruine roest en bladvlekkenziekte, en diverse bacteriën en virussen. Als het gaat om insecten zijn er directe effecten van het klimaat op de ontwikkeling van insectenpopulaties. Daarnaast zijn er indirecte klimaateffecten, bijvoorbeeld een veranderende synchronisatie tussen de waardplant en het insect.
Uit een monitoring door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) blijkt een toename van verontrustende ziekten, plagen en onkruiden in de Nederlandse land- en tuinbouw. Deze toename komt voor een belangrijk deel door het beperkter wordende middelen- en maatregelenpakket, maar ook de opmars van nieuwe aantasters door klimaatverandering speelt een rol.

Eikenprocessierups

Roest (hier in bieten) is een oprukkende ziekte als gevolg van de klimaatverandering.

Effecten op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen

De stijgende temperaturen en veranderende neerslagpatronen geven een verschuiving in de ziekte- en plaagdruk. Dat vertaalt zich ook in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In zijn algemeenheid geldt dat onder warme en droge omstandigheden het insecticidengebruik toeneemt en het gebruik van fungiciden afneemt.
Toch biedt klimaatverandering ook nieuwe kansen, bijvoorbeeld voor Integrated Pest Management (IPM). Zo werken veel biologische middelen beter onder warme omstandigheden. De ontwikkeling van biologische bestrijders gaat door de stijging van de temperatuur ook sneller. Door de hogere temperaturen kunnen nuttige insecten en mijten buiten beter hun werk doen tegen bijvoorbeeld trips en luis.

Gewasbescherming wordt grotere uitdaging

De klimaatverandering heeft extremere weersomstandigheden tot gevolg en de infectiedruk voor gewassen neemt veelal toe. Door beide factoren wordt de teelt van gewassen lastiger. Voor gewasbescherming geldt ook nog eens dat gunstige weersomstandigheden voor het uitvoeren van een bespuiting minder vaak voorkomen. Daardoor moeten telers ieder gunstig moment voor een bespuiting benutten.
Al met al worden adviessystemen nog belangrijker dan ze al waren om op het juiste moment de juiste gewasbeschermingsmiddelen toe te passen. Deze systemen zijn in combinatie met een grondige kennis van de teelt een belangrijke voorwaarde om op een duurzame wijze een teelt te realiseren.

Een detector horend bij een beslissingsondersteunend systeem.

Andere gevolgen voor de land- en tuinbouw

Naast de effecten op gewasbescherming heeft het veranderende klimaat ook andere gevolgen voor de Nederlandse land- en tuinbouw. Zo start het voorjaar beduidend vroeger dan voorheen. De gewassen zijn gemiddeld tien tot vijftien dagen vroeger in hun ontwikkeling dan in de periode voor 1970. Daardoor ontstaat wel een grotere gevoeligheid voor een 'late' nachtvorst. Doordat de gewassen fysiologisch verder zijn in een bepaald stadium is ook het vochtverbruik groter, waardoor de gewassen meer last hebben van vochttekort. Verder zijn veel gewassen eerder oogstrijp. Daarnaast vallen er eerder in het groeiseizoen zware buien die wateroverlast en hagelschade veroorzaken. De infrastructuur is hier nog niet op berekend: in bebouwde gebieden is nog te veel 'hard' oppervlak en de capaciteit van de waterlopen is te klein.

De klimaatverandering heeft onmiskenbaar invloed op ziekten en plagen

Loonbedrijven en gewasbescherming

ACTIEF BETROKKEN BIJ VERANTWOORD EN ZORGVULDIG GEBRUIK MIDDELEN

Een belangrijke groep toepassers van gewasbeschermingsmiddelen zijn de loonwerkers. Deze zijn verenigd in Cumela, de vereniging die al decennialang de belangen behartigt van de Nederlandse loonbedrijven. In dit artikel een nadere kennismaking met Cumela en de bedrijfstak die ze vertegenwoordigt, met daarbij uiteraard aandacht voor gewasbescherming. Dit doen we in een gesprek met Maurice Steinbusch, beleidsmedewerker agrarisch loonwerk bij Cumela, en Wim Claessens, bestuurslid van Cumela en eigenaar van een loonbedrijf dat gespecialiseerd is in gewasbescherming.

Een gevarieerde bedrijfstak

De meeste loonbedrijven vinden hun oorsprong in het agrarisch loonwerk. Voor een aanzienlijk aantal daarvan geldt dat nog steeds. Soms alleen maar agrarisch, maar veelal ook in combinatie met ander loonwerk. Denk daarbij aan grondverzet, mestdistributie, cultuurtechniek, weg- en waterbouw, het strooien van wegen, beheer van autosnelwegen, baggeren enzovoorts. Sommige loonbedrijven zijn helemaal hierop gericht en doen geen agrarisch loonwerk. Verder zijn er ook nog bedrijven die zowel loonbedrijf als agrarisch bedrijf zijn, dus er bijvoorbeeld een akkerbouw- of melkveebedrijf bij runnen. "Het is een zeer gevarieerde bedrijfstak", zegt Maurice Steinbusch. Veel loonbedrijven zijn familiebedrijven. Het aantal van ongeveer tien medewerkers is een veel voorkomende bedrijfsomvang, maar over het geheel varieert het van eenmansbedrijven tot bedrijven met meer dan tweehonderd medewerkers.

Maurice Steinbusch, beleidsmedewerker agrarisch loonwerk bij Cumela:

'Verantwoord en zorgvuldig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen staat bij de loonbedrijven hoog in het vaandel.'

Wim Claessens, eigenaar loonbedrijf en bestuurslid Cumela:

'Loonbedrijven zoeken voortdurend nieuwe kansen op en weten die te benutten.'

Over Cumela

'Brancheorganisatie voor ondernemers in groen, grond en infra' staat op de homepage van Cumela Nederland. Deze vereniging behartigt de belangen van ruim 3.000 Nederlandse loonbedrijven. Het secretariaat van Cumela is gevestigd in Nijkerk. Een team van zo'n 90 medewerkers ondersteunt de aangesloten bedrijven.
De bestuurlijke organisatie van Cumela bestaat uit een dagelijks bestuur, drie sectiebesturen, twaalf afdelingsbesturen (provincies), vier districtsbesturen en een jongerenbestuur. De drie secties zijn grondverzet en cultuurtechnische werken (1.500 bedrijven), meststoffendistributie (400 bedrijven) en agrarisch loonwerk (1.400 bedrijven). Maakt de variatie in de aard en omvang van de aangesloten bedrijven de belangenbehartiging niet lastig? "Er kunnen zich in bepaalde gevallen tegenstrijdige belangen voordoen", antwoordt Maurice Steinbusch. "Daar zijn we van oudsher ook alert op en het lukt ons steeds om de balans hierin te bewaken. Wat daar verder ook bij helpt, is dat ieder aangesloten bedrijf gewoon één stem heeft in de besluitvorming, ongeacht de omvang."

CUMELA NEDERLAND

Voor specialisten in groen, grond en infra

Zelf doen of loonbedrijf inhuren?

'Bediend materieel', dat is kort gezegd wat een loonbedrijf zijn klanten te bieden heeft. Als we kijken naar agrarisch loonwerk, wat zijn dan de criteria voor een boer om een loonwerker in te huren en het niet zelf te doen? "Sommige boeren hebben geen interesse in machines en laten dat liever over aan een loonbedrijf", zegt Wim Claessens. "Maar voor de meeste boeren is het een rekensom die betrekking heeft op het al dan niet investeren in machines. Een ondernemer wil doorgaans niet investeren in een machine die hij maar enkele dagen per jaar nodig heeft, zoals een specifieke oogstmachine. Melkveebedrijven bijvoorbeeld hebben maar weinig spuitwerk. Ze verbouwen wel ruwvoer, voornamelijk gras en maïs. Maar op deze percelen wordt meestal maar één keer per seizoen tegen onkruid gespoten. Daarom besteden de meeste melkveehouders het spuitwerk uit aan loonbedrijven."
Akkerbouwbedrijven hebben doorgaans meer spuitwerk en doen dat dan ook veelal zelf. "De laatste jaren zien we een trend in de akkerbouw om meer zelf te doen en zelf in machines te investeren. Dat is een gevolg van de schaalvergroting", aldus Wim Claessens.
Het aantal uren dat een machine wordt gebruikt is overigens niet het enige criterium bij de keuze tussen zelf doen en uitbesteden, merkt Maurice Steinbusch op. "Soms kiezen landbouwers voor zelf doen, ook al moeten ze daarvoor investeren in een machine die niet zoveel uren draait. Deze keuze is dan ingegeven door het feit dat ze helemaal zelf willen kiezen wanneer een bepaalde werkzaamheid wordt uitgevoerd en niet willen wachten tot er een loonwerker beschikbaar is. Zo luistert het moment van grondbewerking nauw in verband met bodembehoud. Ook het juiste tijdstip van bespuitingen komt precies."

Verdeling verantwoordelijkheid tussen boer en loonwerker

Welke rol spelen loonwerkers binnen de uitvoering van Integrated Pest Management (IPM)? En hoe is de verantwoordelijkheid tussen boer en loonwerker verdeeld over te maken keuzes ten aanzien van gewasbescherming?
"In de meeste gevallen bepaalt de teler zelf zijn bouwplan en welke IPM-maatregelen hij daarbij inzet", antwoordt Maurice Steinbusch. "Vaak is daar ook een adviseur (van een adviesorganisatie of distributeur) bij betrokken. De loonwerker wordt dan op afroep door de teler of eventueel teeltbegeleider (bij contractteelten) ingeschakeld om mechanische bestrijding of chemische gewasverzorging uit te voeren. Bij ruwvoerteelten wordt de strategie in onkruidbestrijding (en soms de gehele teelt) vaak aan loonwerkers overgelaten, ook al ligt de wettelijke verantwoordelijkheid bij de ruwvoerteler. In opkomst is de situatie dat een loonwerker zelf ook teler is op eigen of gehuurde percelen en daar ook de IPM-maatregelen bepaalt."
Maurice Steinbusch vervolgt: "Verantwoord en zorgvuldig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen staat bij de loonbedrijven hoog in het vaandel. Daar hoort ook het kiezen van de juiste dosering bij. Onder specifieke omstandigheden kan een wat lagere dosering worden gekozen. Op basis van hun uitgebreide ervaring kunnen loonwerkers hierover verantwoord advies geven aan boeren."

Precisielandbouw biedt kansen

Naar schatting wordt zo'n tachtig procent van de bespuitingen in loonwerk bij melkveebedrijven gedaan. Daarna volgt de akkerbouw, met zo'n tien tot vijftien procent. Verder nog een beetje vollegrondsgroente. In de fruitteelt en glastuinbouw wordt gewasbescherming nauwelijks uitbesteed. "Er zijn zo'n 12.000 landbouwspuiten in Nederland", weet Wim Claessens, die ook voorzitter is van SKL, de organisatie die verantwoordelijk is voor de keuringen van spuitapparatuur. "Zo'n tien procent daarvan is van loonwerkers. Dat klinkt niet veel, maar het zijn veelal wel de groterer landbouwspuiten." De opkomst van de precisielandbouw zou het spuiten in loonwerk in de hand kunnen werken, merkt Maurice Steinbusch op. "Denk aan ontwikkelingen als het aansturen per dop of zelfs het plantspecifiek spuiten. Dat vraagt geavanceerde, kostbare machines die door sommige telers niet zelf rendabel in te zetten zijn. Bovendien vernieuwen loonwerkers hun machines doorgaans sneller dan telers, dus beschikken loonwerkers vaker over de modernste apparatuur."

Flexibel en creatief

"Kenmerkend voor de loonbedrijven is dat ze flexibel en creatief zijn", schetst Wim Claessens. "Ze spelen met hun werkzaamheden voortdurend in op de steeds wisselende omstandigheden, waar de sector van oudsher voortdurend mee geconfronteerd wordt. Bijvoorbeeld als gevolg van veranderende wetgeving. Vallen bepaalde werkzaamheden weg, dan is er steeds voldoende creativiteit om op zoek te gaan naar nieuwe werkzaamheden. Het zijn bedrijven die voortdurend nieuwe kansen opzoeken en die weten te benutten."
Diversificatie is dus een belangrijke strategie voor veel loonbedrijven om te overleven. Tegelijkertijd zie je ook wel specialisatie. Het bedrijf van Wim Claessens is daar een voorbeeld van. "Vroeger deed ik onder meer ook zaaiwerkzaamheden, maar ik ben me meer gaan specialiseren in gewasbescherming. Inmiddels doe ik dat alleen nog maar."
Van wisselende omstandigheden door veranderde wetgeving zijn legio voorbeelden te geven. "Denk aan de beperking van grondontsmetting van enkele jaren geleden. Daar waren toen veel loonbedrijven op ingericht", illustreert Wim Claessens. "Of het recentere verbod op het spuiten van verharidingen. Toch weten de meeste loonbedrijven daar op een flexibele manier mee om te gaan en nieuwe werkzaamheden te creëren."
Maurice Steinbusch sluit zich daarbij aan, maar plaatst wel een kanttekening. "Het zou beter zijn als de wet- en regelgeving wat meer gericht is op de langere termijn. Als sector worden we nogal eens geconfronteerd met snel veranderende wetgeving als gevolg van politieke keuzes. We zijn creatief, maar we zijn ook gebaat bij continuïteit op langere termijn. Zoals dat geldt voor iedere sector."

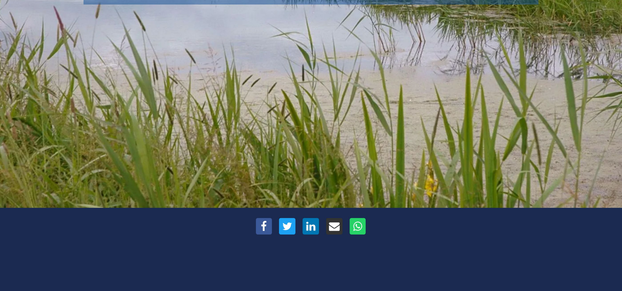

Schoon water

Gewasbescherming ligt vaak onder het vergrootglas en loonbedrijven beseffen dat, aldus Wim Claessens. "Daarom leggen we steeds uit wat we doen en waarom. Aan boeren, maar ook aan omwonenden." Bij verantwoord omgaan met gewasbeschermingsmiddelen hoort ook het zoveel mogelijk beperken van emissie, onder meer naar het oppervlaktewater. "Loonbedrijven willen hierin meedenken", zegt Maurice Steinbusch. "Daarvoor gaan ze ook het gesprek aan met bijvoorbeeld waterschappen. Zo is Cumela betrokken bij het project Schoon Water Brabant. Ook doen we mee met de erfemissiescan, waarin we samenwerken met onder meer Nefyto. Iedereen wil schoon water, ook de loonbedrijven. Daarin zijn al grote stappen gemaakt, maar we zijn er nog niet helemaal."

Duurzaamheid, productiviteit en innovatie

WERKBEZOEK LAURA BROMET (GROEN LINKS) AAN BAYER FORWARDFARM

Laura Bromet is sinds kort Tweede Kamerlid voor GroenLinks. Haar portefeuille omvat onder meer natuur, landbouw en innovatie. Deze zomer brengt ze een aantal werkbezoeken aan agrarische bedrijven. Ze begon met de ForwardFarm in Abbenes van Nefyto-deelnemer Bayer. Hier wordt hoogproductieve landbouw gecombineerd met duurzaamheid, mede door de inzet van innovatieve technologieën. Laura Bromet toonde zich erg geïnteresseerd tijdens het werkbezoek, dat verliep in een open en ontspannen sfeer. Thema's van het werkbezoek waren verantwoord werken, innovatie en natuurinclusieve landbouw.

Van links naar rechts: Laura Bromet (GroenLinks), Kyra Broeders (Nefyto), Anneke Rooth (GroenLinks), Joris Roskam en Hinse Boomstra (Bayer CropScience). Op de achtergrond een uitkijktoren, van waaruit het hele bedrijf bekeken kan worden.

Laura Bromet, Tweede Kamerlid voor GroenLinks sinds juni 2018: "De innovatie die nu plaatsvindt binnen de sector, is erg belangrijk."

Affiniteit met voedselproductie

Als kind wilde Laura Bromet boer worden. Uiteindelijk heeft ze Nederlands gestudeerd. "Maar mijn affiniteit met voedselproductie is gebleven." Laura Bromet is Tweede Kamerlid voor GroenLinks sinds juni 2018. Hiervoor was ze raadslid en wethouder in de Noord-Hollandse gemeente Waterland. Ze heeft het Binnenhof leren kennen toen ze als beleidsmedewerker voor de GroenLinks-fractie werkte. "Ik ben een groene GroenLinkser, omdat ik vind dat ook de generaties na ons moeten kunnen genieten van het prachtige Nederlandse landschap, de mooie natuur, schone lucht, donkerte en stilte."
Haar ervaring als raadslid en wethouder wil ze benutten in de landelijke politiek. "Ik heb lokaal geleerd dat je je idealen stap voor stap dichterbij kunt brengen. Dat gaat niet altijd zo snel gaat als je wilt. Maar met overtuigingskracht en het sluiten van coalities kun je veel bereiken."

Laura Bromet: 'Innovatie moet doorgaan'

"Ik heb veel opgestoken van dit werkbezoek", zegt Laura Bromet na afloop. "Maar het heeft mijn denkbeelden over de landbouw niet veranderd. Ik zie dat ook jullie als gewasbeschermingsbedrijven volop met verduurzaming bezig zijn, op jullie manier. Op sommige onderwerpen vinden we elkaar, bijvoorbeeld in de bloemenstroken langs akkers."
Op de ForwardFarm wordt hoogproductieve landbouw gecombineerd met duurzaamheid, onder meer door de inzet van innovatieve technologieën. Hoe kijkt Laura Bromet hier tegenaan? "De innovatie die nu plaatsvindt binnen de sector, is erg belangrijk. Nederland is een kenniseconomie en dat moet ook zo blijven. Niet over alle nieuwe technologieën in de land- en tuinbouw zijn we als GroenLinks even enthousiast. Maar dat de innovatie moet doorgaan, staat voor ons vast. Onze visie baseren we op wetenschappelijke feiten."

Minder middelengebruik

De rondleiding over de ForwardFarm startte met een uitleg over Integrated Pest Management (IPM). Het verbaasde Laura Bromet dat de gewasbeschermingsbedrijven projecten initiëren en ondersteunen die minder middelengebruik als doelstelling hebben. "Zoveel mogelijk middelen verkopen is niet het doel van de gewasbeschermingsbedrijven", legt Hinse Boomstra van Bayer CropScience uit. "Het gaat ons erom dat telers het gewenste resultaat behalen. Alleen zo blijven wij 'in business'. Bovendien leveren gewasbeschermingsbedrijven veelal meer dan alleen middelen. We geven ook advies en we ontwikkelen beslissingsondersteunende systemen."

Eén van de onderwerpen tijdens het werkbezoek betrof het onderdeel risicobeoordeling in het toelatingsbeleid. De gewasbeschermingsbedrijven zijn er voorstander van om de intrinsieke gevaareigenschappen van een middel altijd in relatie te zien tot het daadwerkelijke risico bij toepassing. "Maar ik zie liever middelen die van zichzelf niet gevaarlijk zijn, dan is het risico bij voorbaat uitgesloten", aldus Laura Bromet.

Bloemenranden en landingsplaatsen

Op het erf en de percelen van de ForwardFarm worden diverse acties ondernomen voor het behoud van het biodiversiteit. Een bijenhotel, landingsplaatsen voor veldleeuwerikken in de tarwe en bloemenranden langs akkers zijn daar voorbeelden van. In de bloemenrand langs het tarweveld is een geul aangebracht. De geul vangt water op dat van het perceel loopt, voordat het in de sloot terecht kan komen. Zo wordt afspoeling van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen naar de sloot voorkomen. In het perceel tarwe zijn kleine proefveldjes aangelegd om de effecten van verschillende behandelingen met meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen te onderzoeken. Laura Bromet had hiervoor veel belangstelling, evenals voor de proeven met diverse nieuwe rassen aardappelen.

Eén van de landingsplaatsen voor veldleeuwerikken in het tarweveld.

Hoe duurzaamheidswinst realiseren

"Over de landbouw denk ik genuanceerd, maar ik heb wel een idealistisch eindbeeld", zegt Laura Bromet. "Ik hoop dat de gewasbescherming er over tien jaar heel anders uitziet dan nu. Het wetenschappelijk bureau van GroenLinks werkt momenteel aan een landbouwvisie. Zoals die zich nu ontwikkelt, wordt dit een visie die door onze achterban zal worden toegejuicht. Maar de visie staat mijn inziens nog wel ver af van de huidige reguliere landbouw. Het vraagt een radicale verandering die in zo'n kort tijdbestek niet realiseerbaar is. Het moet in kleine, haalbare stappen. Waar boeken we de meeste duurzaamheidwinst mee: alle reguliere telers een beetje laten vergroenen of een kleine groep sterk laten vergroenen? Dat is een discussie die ik binnen onze partij wil aangaan."

nefyto

Duurzaam en helder naar de toekomst

Nefyto Visie en Ambitie

Eind 2016 heeft Nefyto haar visie en ambitie gepresenteerd: Duurzaam en helder naar de toekomst. De vier pijlers van de ambitie zijn Vernieuwend, Verantwoord, Verbindend en Verhelderend.

Meerten Smit

De pijler Verantwoord

De pijler Verantwoord heeft betrekking op de inspanningen die Nefyto-deelnemers leveren op het gebied van productbegeleiding en het bijdragen aan een gezond gewas. Ook het behoud van biodiversiteit en het tegengaan van voedselverspilling vallen onder de pijler Verantwoord.

Gewasbeschermingsmiddelen ondergaan een uitgebreide toelatingsprocedure, met strenge eisen ten aanzien van veiligheid. "Maar daarmee houdt de verantwoordelijkheid voor de gewasbeschermingsbedrijven niet op", zegt Meerten Smit, Country Manager Agricultural Solutions bij Nefyto-deelnemer BASF en lid van het dagelijks bestuur van Nefyto. "Wij willen dat onze producten zorgvuldig en verantwoord worden gebruikt. Onze verantwoordelijkheid hierin nemen we serieus, waarbij onze Product Stewardship Gedragscode de leidraad is."

Biodiversiteit

Behoud van biodiversiteit staat momenteel volop in de aandacht. In het kader hiervan nemen Nefyto-deelnemers deel aan diverse projecten, deels door henzelf geïnitieerd. Meerten Smit illustreert: "Ons bedrijf participeert in een project van Veldleeuwerik, een stichting waarbij boeren die duurzaam werken zijn aangesloten. Het gaat hierbij om een project rond bloemenranden langs akkers. Een bloemenrand vermindert emissie naar eventuele sloten en biedt voedsel aan bestuivende insecten."
Bij de keuze van de bloemen komt het nodige kijken. "Je wil dat de bloemenranden onderdak bieden aan natuurlijke vijanden van plaaginsecten, zodat er minder bespuitingen met insecticiden nodig zijn. Tegelijk wil je niet dat de natuurlijke vijanden van plaaginsecten uit het perceel naar je bloemenrand trekken, zoals bij tripsbestrijding in uien. Ook wil je dat er geen onbedoelde onkruiddruk vanuit de bloemenrand ontstaat. Dit vergt het nodige onderzoek."

Productbegeleiding

Bescherming van het oppervlaktewater is een belangrijk aandachtspunt voor Nefyto. "De Toolbox Emissiebeperking en de erfemissiescan zijn daar sprekende voorbeelden van. Nefyto heeft veel energie gestoken in het ontwikkelen hiervan en om het 'aan de man' te brengen, in samenwerking met stakeholders. Met succes."
Een ander voorbeeld van een project rond emissiebeperking is 'Schoon erf, schone sloot' in de bloembollenteelt. "Daarin zijn concrete resultaten geboekt", weet Meerten Smit. "Er is gestart met een groep van dertig bloembollentelers in Noord-Holland. Deze hebben hun erfafspoeling met bijna zeventig procent weten te verlagen, dankzij maatregelen voortkomend uit het project. Nefyto is één van de begeleidende partijen in dit project."
Het succes van 'Schoon erf, schone sloot' straalt af op de sector en daarbuiten. "Zo zijn er inmiddels dertig Zuid-Hollandse bollentelers die een aanvraag voor deelname aan het project hebben gedaan."

Toepassingstechniek

Veilige toepassingstechnieken dragen bij aan veilig en verantwoord gebruik van middelen. "Een mooi voorbeeld is het demonstreren van een apparaat om aardappelen te gassen bij toepassing van een kiemremmingsproduct, dat veiliger is voor de toepasser in verband met kans op brand. Daarnaast produceert het apparaat geen uitlaatgassen en dat is ook nog eens beter voor het milieu."
Het tegengaan van voedselverspilling is eveneens een thema dat valt binnen de pijler Verantwoord. "Gewasbescherming draagt daaraan bij, omdat het oogstderving tegengaat. Daarnaast brengen gewasbeschermingsbedrijven middelen op de markt die ervoor zorgen dat een geoogst product langer goed blijft en dus langer bewaard kan worden. Ook dat gaat voedselverspilling tegen."

Nefyto-bestuurslid Meerten Smit:

'Wij willen dat onze producten zorgvuldig en verantwoord worden gebruikt.'

KORT NIEUWS

‘STERKE SCHAKELS VERBINDEN’ OP AARDAPPELDEMODAG 2018

Nefyto draagt graag haar steentje bij als het gaat om verbinden en bracht daarom wederom de Haagse politiek naar de praktijk. Op uitnodiging van Nefyto bezocht Roelof Bisschop, Tweede Kamerlid namens de SGP (op de foto in het midden), de recente Aardappeldemodag in Westmaas. Daar liet hij zich door diverse Nefyto-standhouders bijpraten over de nieuwste ontwikkelingen in de gewasbescherming. Roelof Bisschop vond het verhelderend om te zien welke thema’s er spelen in de gewasbescherming en wat er komt kijken bij de teelt van aardappelen. Volgens hem kampt de aardappelsector met dezelfde problematiek als de melkveehouderijsector of welke agrarische sector dan ook. "De agrarische sector is overgereguleerd en overvraagd. Hierdoor wordt het voor de boer alsmaar ingewikkelder."

GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN UITGELEGD

Wat zijn de regels rondom gewasbeschermingsmiddelen en waarom worden ze gebruikt? Deze en andere vragen worden beantwoord in 'Gewasbeschermingsmiddelen uitgelegd', recent gepubliceerd door Nefyto. Dit is de Nederlandse versie van 'Pesticides Explained', een initiatief van de Europese Commissie waarin verschillende aspecten van gewasbescherming tastbaar worden gemaakt. Hierin wordt onder meer uitgelegd hoe het toelatingssysteem werkt, wat laag-risico middelen zijn en welke regels gelden voor residuen op voedsel.
Meer informatie: **zie website Nefyto.**

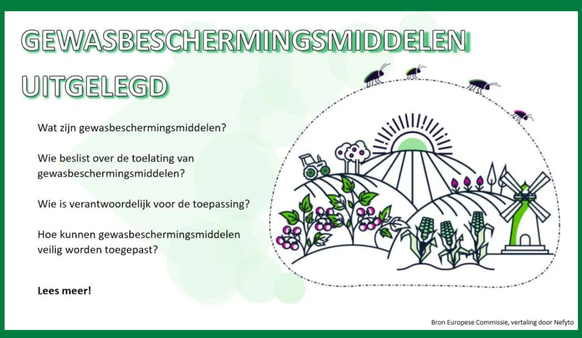

WERKEN AAN SCHOON WATER

Waterschappen en de gewasbeschermingsmiddelensector streven beide naar hetzelfde doel: schoon water. Nefyto spreekt dan ook regelmatig over waterkwaliteit met landelijke partijen als ministeries en de Unie van Waterschappen. Daarnaast kan overleg met regionale partijen bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit. Zo’n regionale partij is bijvoorbeeld Hoogheemraadschap Delfland, een waterschap met veel glastuinbouw in zijn gebied. Het Hoogheemraadschap doet verschillende analyses om de regionale waterkwaliteit te meten. Om deze analyses goed te kunnen interpreteren, heeft het Hoogheemraadschap aan Nefyto en Agrodis gevraagd om mee te denken. De kennis van bedrijven aangesloten bij Nefyto en Agrodis kan worden gebruikt om de trends en pieken met betrekking tot emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar oppervlaktewater te verklaren. Omgekeerd kunnen Nefyto en Agrodis de analysedata gebruiken in hun advies over het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen.

VISIE VAN MINISTER SCHOUTEN

Op 8 september 2018 heeft minister Carola Schouten haar overkoepelende Landbouwvisie gepresenteerd. In de visie 'Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden' pleit de minister voor een omslag naar kringlooplandbouw in 2030. Naar verwachting komt de minister later dit jaar met een visie speciaal gericht op gewasbescherming. De afgelopen periode hebben veel organisaties in Nederland hun visie over de toekomst van plantgezondheid en gewasbescherming geformuleerd. Nefyto kwam in december 2016 met haar visie en ambitie 'Duurzaam en helder naar de toekomst'. In juli 2017 volgde LTO Nederland met haar ambitie Plantgezondheid 2030: 'Gezonde teelt, gezonde toekomst'. Daarna volgden visies van LTO Glaskracht, Plantum, Brancheorganisatie Akkerbouw en de KAVB. De minister heeft aangegeven dat zij op basis van de verschillende visies haar Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 zal formuleren.

C O L O F O N

NEFYTO BULLETIN 3 –– september 2018 –– JAARGANG 24

Nefyto Bulletin is een uitgave van Nefyto. Nefyto – Dutch Crop Protection Association – behartigt belangen van bedrijven die chemische & biologische gewasbeschermingsmiddelen ontwikkelen voor de Nederlandse markt. Het bulletin wordt kosteloos toegezonden aan personen en organisaties die op enigerlei wijze betrokken zijn bij gewasbescherming in Nederland. Nefyto Bulletin verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 1800.

REDACTIE

Adres Nefyto, Hogeweg 16 –– Postbus 80523, 2508 GM Den Haag –– **Telefoon** (070) 750 31 00 –– **Mail** nefyto@nefyto.nl –– **Website** www.nefyto.nl –– **Twitter** @nefytoNL

TEKST EN REALISATIE

Fred Meijer tekst & redactie, Doetinchem

ONTWERP EN LAY-OUT

Cyril Strijdonk Ontwerpburo, Gaanderen

FOTOGRAFIE

Agrifac, BASF, IRS, Fred Meijer, Hans Prinsen, RIVM

VERSPREIDING

Controlled circulation / ISSN 1382-3833 –– Afmelden voor het Nefyto Bulletin kan per e-mail: nefyto@nefyto.nl of telefonisch: (070) 750 31 51 –– Het Nefyto Bulletin wordt zowel in een gedrukte versie als digitaal verspreid. U kunt zich kosteloos op beide of één van beide uitgaven abonneren. Aan- en afmelden hiervoor kan via dit aanmeldformulier.